

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Уточнено методичні підходи щодо оцінювання бюджетної безпеки держави в частині визначення нормалізованих показників і встановлення інтервалів значень інтегрального індексу, які відповідають оптимальному, передкризовому та кризовому стану безпеки. Проаналізовано динаміку інтегрального індексу бюджетної безпеки України. Визначено найбільш вагомі чинники бюджетної безпеки та проведено оцінку чутливості інтегрального індексу бюджетної безпеки до зміни індикаторів.

Ключові слова: бюджетна безпека, інтегральний індекс, коефіцієнт чутливості.

Актуальність теми. Бюджетна безпека є передумовою реалізації ефективної державної фінансово-економічної політики як основи досягнення національних інтересів. Рациональне використання бюджету як фінансової бази державного регулювання ринкової економіки повинно забезпечувати регулювання економічних і соціальних процесів в інтересах суспільства, створювати передумови для економічного розвитку країни. Тому важливим напрямом економічної політики є досягнення економічної рівноваги у фінансовій сфері держави як необхідної умови сталого зростання економіки та реалізації національних інтересів.

Бюджетна політика як одна з рушійних сил розвитку України передбачає подальшу стабілізацію державних фінансів, забезпечення економічного зростання та розбудову конкурентоспроможної економіки, підвищення стандартів життя для підтримки збалансованого розвитку держави [1]. Основні напрями бюджетної політики України ґрунтуються на положеннях Програми економічних реформ на 2010-2014 рр. "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" та щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України "Модернізація України – наш стратегічний вибір", а також Концепції Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 р. Ефективність реалізації урядових проектів і програм певною мірою відображає рівень бюджетної безпеки. Зазначеним зумовлена актуальність оцінювання бюджетної безпеки України як основи формування стратегічних напрямів державної політики у фінансовій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях вітчизняних і зарубіжних вчених визначаються проблеми зміцнення бюджетної безпеки та здійснюється аналіз впливу фінансової кризи на бюджетну безпеку держави [2]; аналізується рівень виконання зведеного і державного бюджетів як важливого критерію ефективної бюджетної політики та чинника фінансової безпеки держави [3]; обґрунтовуються напрями бюджетної політики України в сучасних умовах [4]; визначаються загрози бюджетній безпеці держави [5, с. 57] та фактори, що впливають на забезпечення бюджетної безпеки країни [6]. Зауважимо, що дослідження у сфері бюджетної безпеки переважно зосереджені на розрахунку статистичних значень відповідних індикаторів та аналізі їхньої динаміки. При цьому недостатня увага приділяється методиці оцінювання комплексного показника та визначенню впливу окремих індикаторів.

Метою дослідження визначимо обґрунтування методичних підходів щодо оцінювання рівня бюджетної безпеки держави та визначення впливу основних загроз у бюджетній сфері на рівень безпеки.

Результати дослідження. Бюджетна безпека як одна із складових фінансової безпеки визначається як стан забезпечення платоспроможності держави з урахуванням балансу доходів і видатків державного й місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів [7]. Бюджетна безпека передбачає здійснення державної політики, орієнтованої на реалізацію національних економічних інтересів країни, зокрема на забезпечення сталого економічного зростання та необхідного рівня інвестицій для розвитку продуктивних сил у довготерміновому періоді, підтримку і захист національних виробників, стимулювання розвитку наукомістких галузей економіки, проведення соціальної політики, спрямованої на підвищення рівня життя населення і забезпечення основних соціальних потреб [6]. Відповідно до цих завдань бюджетної політики, формується перелік індикаторів бюджетної безпеки, які дають змогу оцінити рівень виконання доходної частини та збалансованість доходів і видатків бюджету, співвідношення темпів збільшення доходів бюджету та темпів зростання ВВП, ступінь фінансової децентралізації в країні та диференціацію регіонів за рівнем бюджетних видатків.

Для оцінювання стану бюджетної безпеки України застосуємо індикативний метод та розрахуємо значення індикаторів (табл. 1), перелік яких пропонується у методиці розрахунку рівня економічної безпеки України [7]: рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет (без урахування доходів Пенсійного фонду), %; відношення дефіциту/профіциту державного бюджету до ВВП, %; покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень, %; відношення дефіциту/профіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі, %; обсяг трансфертів із державного бюджету, % до ВВП; амплітуда коливань бюджетних видатків на одну особу між регіонами України, %.

Табл. 1. Динаміка індикаторів бюджетної безпеки України

Рік	Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет, %	Відношення дефіциту державного бюджету до ВВП, %	Покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень, %	Відношення дефіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі, %	Обсяг трансфертів із державного бюджету до ВВП, %	Амплітуда коливань бюджетних видатків на одну особу між регіонами України, %
2006	22,9	-1,06	86,6	-0,6	5,4	25,65
2007	30,5	-0,66	65,4	-2,2	5,2	31,1
2008	30,7	-1,03	18,6	-1,6	6,2	33,5
2009	32	-1,5	48,1	-0,1	5,9	34,3
2010	32	-4,75	43,6	-0,3	6,6	31,8
2011	30,3	-1,8	61,6	-2	7,6	30,2
Граничне значення	не більше 30	не більше 3	не більше 30	не більше 5	не більше 15	не більше 30
Нормувальне значення	22,9	0,66	18,6	0,1	5,2	25,65

Розраховано за [7-10].

Як видно з табл. 1, у 2011 р. лише показник відношення обсягів трансфертів із державного бюджету до ВВП відповідав критеріям економічної безпеки і не перевищував граничне значення. Позитивні тенденції до зменшення показників рівня перерозподілу ВВП через зведений бюджет, відношення дефіциту державного бюджету до ВВП та амплітуди коливань бюджетних видатків на одну особу між регіонами України свідчать про часткове подолання негативних наслідків фінансово-економічної кризи. Проте істотне зростання показників покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень та відношення дефіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі дає змогу допустити посилення сукупного впливу загроз на рівень бюджетної безпеки держави.

Для подальших розрахунків необхідно перейти від абсолютних до нормалізованих значень індикаторів, що змінюються від 0 до 1. При цьому, з метою забезпечення однакової інформаційної спрямованості показників, їх поділяють на стимулятори та дестимулятори. У методиці оцінювання рівня економічної безпеки України нормалізовані значення показників-стимуляторів пропонують розраховувати як відношення статистичного значення індикатора до граничного. Нормування показників-дестимуляторів відбувається із застосуванням оберненого співвідношення: граничне значення індикатора ділиться на статистичне значення цього показника [7]. В обох випадках нормований показник приймається рівним 1, якщо статистичне значення індикатора дорівнює граничному. Застосування такого підходу зумовлює втрату значної частини корисної інформації, яка могла б вплинути на значення інтегрального показника.

Для вирішення цієї проблеми та повнішого врахування тенденцій до зміни значень індикаторів бюджетної безпеки змінимо підхід до їх нормування. Всі індикатори бюджетної безпеки розглядаємо як дестимулятори, оскільки внаслідок зростання їх абсолютних значень стан безпеки погіршується. Відповідно, як нормувальне значення обираємо мінімальне значення показника за 6 років (табл. 1) і розраховуємо нормалізовані значення за формулою

$$X_{норм,t}^D = \frac{X_{мин}}{X_{стат,t}}, \quad (1)$$

де: $X_{стат,t}$ – статистичне значення індикатора бюджетної безпеки за рік t ; $X_{норм,t}^D$ – нормалізоване значення індикатора бюджетної безпеки за рік t ; $X_{мин}$ – мінімальне значення індикатора бюджетної безпеки за досліджуваною період.

Використовуючи модель головних компонент програми "Статистика", розраховуємо вагові коефіцієнти, що визначають ступінь внеску кожного показника в інтегральний індекс бюджетної безпеки. Інтегральний індекс бюджетної безпеки має вигляд лінійної згортки і розраховується згідно з [7] як:

$$I_i = \sum_{j=1}^m a_{ij}z_{ij}, \quad (2)$$

де: a_{ij} – вагові коефіцієнти, що визначають ступінь впливу j -го показника на інтегральний індекс i -ї сфери економіки; z_{ij} – нормовані значення статистичних показників.

Динаміка інтегрального індексу (табл. 2) свідчить про погіршення стану бюджетної безпеки в Україні. Так, інтегральний індекс бюджетної безпеки у 2011 р. знизився до 0,568, порівняно з передкризовим 2006 р. (0,746). Крім динаміки інтегрального індексу, важливим є ступінь його наближення до центру безпеки, який визначається межами оптимальних значень, а також рівень впливу окремих індикаторів на величину інтегрального індексу бюджетної безпеки.

Табл. 2. Інтегральний індекс бюджетної безпеки України у 2006-2011 рр.

Рік	Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет	Відношення дефіциту державного бюджету до ВВП	Покриття дефіциту бюджету за рахунок зовнішніх запозичень	Відношення дефіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі	Обсяг трансфертів із державного бюджету до ВВП	Амплітуда коливань бюджетних видатків на одну особу між регіонами України	Інтегральний індекс бюджетної безпеки
2006	1	0,6226	0,21478	0,1667	0,9629	1	0,7466
2007	0,7508	1	0,28440	0,0454	1	0,8247588	0,6973
2008	0,7459	0,6408	1	0,0625	0,8387	0,7656716	0,6845
2009	0,7156	0,44	0,38669	1	0,8813	0,7478134	0,7188
2010	0,7156	0,1389	0,42660	0,3333	0,7878	0,8066038	0,5884
2011	0,7557	0,3667	0,30195	0,05	0,6842	0,8493377	0,5682
Вагові коефіцієнти	0,22918	0,13382	0,10438	0,13762	0,1694	0,2256	
Коефіцієнти чутливості	0,307923	0,087224	0,056037	0,012232	0,206056	0,340641	

З метою встановлення меж інтервалів рівня бюджетної безпеки залежно від станів (оптимального, передкризового, кризового) визначимо порогові та оптимальні нижнє і верхнє значення індикаторів згідно з [7], розрахуємо їх нормалізовані значення. За формулою (2) визначимо інтегральний індекс бюджетної безпеки при порогових та оптимальних нижніх і верхніх значеннях індикаторів. Внаслідок того одержимо значення інтегрального індексу, які дають змогу ідентифікувати інтервали значень з низьким, оптимальним та високим рівнем бюджетної безпеки:

- нижній граничний стан характеризується значеннями інтегрального індексу в межах від 0 до 0,496 і нижній пороговий стан – при значеннях інтегрального індексу в межах від 0,497 до 0,557;
- межі оптимального стану визначаються значеннями інтегрального індексу від 0,558 до 0,658;
- верхній пороговий стан спостерігається при значеннях інтегрального індексу від 0,659 до 0,777, а верхній граничний стан – при значеннях, які перевищують 0,777.

Як видно з табл. 2, починаючи з 2010 р. спадна динаміка інтегрального індексу свідчить про погіршення стану бюджетної безпеки і його перехід у 2011 р. з інтервалу оптимальних значень в нижню порогову зону. Аналізуючи динаміку статистичних показників та їх нормалізованих значень, можна припустити, що негативні зміни рівня бюджетної безпеки відбулися через по-

гіршення таких показників, як покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень та відношення дефіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі. Зокрема, значення показника покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень у 2011 р. удвічі перевищило верхнє граничне значення (30 %), а відношення дефіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі знаходилося в інтервалі нижніх порогових значень.

Індикатори бюджетної безпеки також характеризують ступінь прояву відповідних загроз. Наприклад, зростання рівня перерозподілу ВВП через зведений бюджет свідчить про перевищення темпів зростання доходів бюджету над темпами збільшення ВВП, тобто про посилення загрози зростання заборгованості держави. Зростання показника відношення дефіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі характеризує посилення загроз валютній безпеці (через недостатні обсяги надходження в країну валютних коштів) та зовнішньоекономічній безпеці (внаслідок неефективної структури зовнішньої торгівлі та низької конкурентоспроможності вітчизняних товарів на зарубіжних ринках).

Визначення загроз, які найбільше впливають на рівень бюджетної безпеки, проведемо з використанням функціональної залежності інтегрального індексу від множини індикаторів, отриману в процесі оброблення даних за допомогою моделі головних компонент у програмі "Статистика", розрахуємо коефіцієнт чутливості (еластичності) у 2011 р. на основі підходу, викладеного в [11], за формулою

$$K_{i_v} = \frac{\Delta I_B}{\Delta x_i} \cdot \frac{x_i}{I_B}, \quad (3)$$

де: ΔI_B – різниця між фактичним значенням інтегрального індексу бюджетної безпеки і значенням індексу після зміни статистичного значення індикатора на 1 %; Δx_i – величина зміни статистичного значення індикатора у %; x_i – фактичне (початкове) значення статистичного індикатора; I_B – початкове значення інтегрального індексу бюджетної безпеки.

Результати розрахунку коефіцієнта еластичності (табл. 2) доводять, що інтегральний індекс бюджетної безпеки є найбільш чутливим до зміни амплітуди коливань бюджетних видатків на одну особу між регіонами України ($K_{i_v}=0,340$), рівня перерозподілу ВВП через зведений бюджет ($K_{i_v}=0,308$) та обсягу трансфертів із державного бюджету до ВВП ($K_{i_v}=0,206$). Отже, на зниження рівня бюджетної безпеки України у 2011 р., поряд із показниками покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень та відношення дефіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі, негативно вплинуло збільшення відношення обсягу офіційних трансфертів із державного бюджету до ВВП, оскільки за інших рівних умов зростання цього показника на 1 % призводить до зниження інтегрального індексу на 0,2 %.

Висновки. Результати оцінювання рівня бюджетної безпеки України загалом узгоджуються з наявним тенденціями в розвитку бюджетної сфери,

викладеними фахівцями в аналітичній доповіді [4], що підтверджує доцільність застосування уточненої методики розрахунку інтегрального індексу. Для визначення ступеня впливу загроз на рівень бюджетної безпеки доцільно застосувати коефіцієнт еластичності, який показує величину зміни інтегрального індексу за умови зміни відповідного індикатора на 1 % за інших рівних умов. Внаслідок проведеного розрахунку коефіцієнтів еластичності інтегрального індексу за кожним індикатором було визначено, що спадна динаміка рівня бюджетної безпеки зумовлена негативною динамікою таких показників: покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень, відношення дефіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі, відношення обсягу офіційних трансфертів із державного бюджету до ВВП.

Відповідно, стратегічними напрямами державної політики у фінансовій сфері з метою зміцнення бюджетної безпеки повинні стати: оптимізація державного бюджету завдяки скороченню його видаткової частини, зокрема мінімізація витрат на державне управління; зменшення обсягів зовнішніх запозичень і скорочення їх обсягів на фінансування дефіциту зведеного бюджету; державна підтримка розвитку високотехнологічних експортноорієнтованих галузей та імпортозаміщуючого виробництва як основи посилення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних підприємств та покращення зовнішньоторговельного балансу України.

Література

1. Про основні напрями бюджетної політики на 2012 рік / Верховна Рада України. Постанова від 13.05.2011 р., № 3358-VI. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3358-vi>.
2. Комарова І.В. Вплив світової фінансової кризи на бюджетну безпеку України / І.В. Комарова, В.І. Соловійов // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу : наук. екон. журнал. – 2010. – № 4(12). – С. 113-117.
3. Богомолова Н.І. Ефективність бюджетної політики в системі фінансової безпеки держави / Н.І. Богомолова. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=759>.
4. Бюджетна політика в Україні в умовах ризиків сповільнення економічної динаміки : аналіт. доп. – К. : Вид-во НІСД, 2012. – 25 с.
5. Криворотов В.В. Экономическая безопасность государства и регионов : учебн. пособ. [для студ. ВУЗов] / В.В. Криворотов, А.В. Калина, Н.Д. Эриашвили. – М. : Изд-во ЮНИТИ-ДАНА, 2011. – 351 с.
6. Соколов Ю.А. Бюджетная безопасность Российской Федерации / Ю.А. Соколов // Наука и экономика : научно-информац. журнал. – 2010. – № 4(4). – С. 45-48.
7. Про затвердження методики розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економіки України від 02 березня 2007 р., № 60. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.expert-ua.info/document/archivepa/law5xwqoi/index.htm>.
8. Інформація про стан виконання Зведеного і Державного бюджетів України за 2006-2011 рр. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=77440.
9. Бюджет та економіка. Основні тенденції 2008 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ibser.org.ua/news/472/>.
10. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2010 рік. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ibser.org.ua>.
11. Кибиткин А.И. Эконометрические методы оценки чувствительности экономической системы / А.И. Кибиткин, О.В. Скотаренко // Вестник МГТУ имени Н.Э. Баумана : научно-теорет. и прикл. журнал. – 2010. – № 1. – С. 22-26.

Бабец И.Г., Ивах Е.В. Методические подходы к оценке бюджетной безопасности Украины

Уточнены методические подходы к оценке бюджетной безопасности государства в части определения нормализованных показателей и установления интервалов значений интегрального индекса, соответствующих оптимальному, предкризисному и кризисному состояниям безопасности. Проанализирована динамика интегрального индекса бюджетной безопасности Украины. Определены наиболее весомые факторы бюджетной безопасности и проведена оценка чувствительности интегрального индекса бюджетной безопасности к изменению индикаторов.

Ключевые слова: бюджетная безопасность, интегральный индекс, коэффициент чувствительности.

Babets I.G., Ivakh O.V. Methodological approaches to the assessment of fiscal security of Ukraine

In the article we corrected methodological approaches to assessing fiscal security in the definition of normalized parameters and setting ranges of values of the integral index, corresponding to the optimum, pre-crisis and crisis of security. The dynamics of the integral index of fiscal security of Ukraine was analyzed. Identified the most important determinants of fiscal security and evaluated the sensitivity of the integral index of fiscal security to changes in indicators.

Keywords: fiscal security, integral index, sensitivity factor.

УДК 339:330.322+332.15

Доц. В.І. Блонська, канд. екон. наук;
магістрант Р.І. Прихильний – Львівська КА

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Розглянуто основні тенденції щодо освоєння інвестицій в основний капітал в Україні та Львівській області. Досліджено закономірності формування капітальних інвестицій у сфері торгівлі. Запропоновано основні шляхи вдосконалення управління інвестиційною діяльністю торговельних підприємств.

Ключові слова: інвестиції, управління, інвестиційна діяльність, торговельне підприємство.

Актуальність теми. Класичні методичні підходи щодо оцінювання ефективності інвестиційної діяльності в ретроспективному та поточному часовому періоді є досить поширеними та дослідженими. Окрім цього, у науковій літературі особливу увагу приділяють проектному аналізу перспективних інвестиційних проектів для забезпечення стратегічного розвитку суб'єктів господарювання у сфері торгівлі. Однак в умовах значних фінансових ризиків як на внутрішньому (регіональному, національному), так і на зовнішньому (міжнародному) рівнях особливої актуальності набуває вдосконалення управління інвестиційною діяльністю торговельних підприємств з урахуванням додаткових факторів ризику, що обумовило актуальний вибір теми нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження теоретичних та практичних проблем розвитку підприємств торгівлі, формування сучасної торговельної мережі та залучення інвестиційних процесів у цій галузі відображені у працях вітчизняних та зарубіжних вчених: А. Амоші, І. Бланка,

М. Виноградського, Г. Губерної, Б. Данилишина, М. Крейніної, О. Носової, В. Пили, Д. Стеценка, О. Тридіда, І. Школи, А. Гранберга, О. Донічева, М. Дайламі, Л. Ларуша та ін.

Питанню управління інвестиціями підприємства в умовах економічної кризи досліджували В. Бутирина, О. Семерикова [3, с. 253] О. Тодоряк [14, с. 73], питання з інвестиційної політики та привабливості суб'єктів господарювання на національному та регіональному рівнях відображені у публікаціях Л. Карпенка [6, с. 55], С. Коваленка [7, с. 366], О. Кухленка, О. Смірнова [9, с. 169], методичні підходи до управління реальними інвестиціями стали предметом дослідження В. Руденка [13, с. 175], В. Верещагін [4], І. Макарова [10], специфіку інвестиційного планування на вітчизняних підприємствах вивчав О. Білан та В. Гринчуцький [1, с. 190], актуальною також є побудова концептуальної моделі оцінювання інвестиційного потенціалу підприємств роздрібно-ї торгівлі, запропонувала І. Жувагіна [5, с. 24], та широко розглянуто це питання у дисертаційному дослідженні О. Ольшанського [11].

Ми погоджуємось із думкою В. Руденка [13, с. 175] про те, що управління інвестиціями у реальні активи – процес досить тривалий як перехід від ідеї до готового продукту у вигляді інвестиційного циклу, що складається з окремих етапів. Однак сучасні вітчизняні та зарубіжні науковці до цих пір не знайшли універсального підходу до виділення основних етапів управління реальними інвестиціями на мікрорівні. Незважаючи на високий науковий рівень та глибину теоретичних і прикладних досліджень окремих напрямів і факторів галузевих і регіональних економічних процесів, питання з інвестиційного потенціалу підприємств торгівлі та шляхи вдосконалення управління інвестиційною їх діяльністю потребують додаткового дослідження та науково-методичного обґрунтування.

Постановка завдання. Дослідити основні тенденції інвестиційної діяльності торговельних підприємств Львівської області та запропонувати шляхи вдосконалення інвестиційної стратегії для суб'єктів господарювання у сфері торгівлі.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи основні тенденції інвестиційної діяльності торговельних підприємств на регіональному рівні, треба відзначити, що основним видом інвестиційної діяльності у сфері торгівлі є капітальні інвестиції, а саме інвестування фінансових ресурсів для розвитку матеріально-технічної бази, що забезпечує належну якість торговельного підприємства та формує його конкурентний статус на ринку збуту його продукції. Для більш наглядного оцінювання стану інвестиційної діяльності в торгівлі, розглянемо основні показники освоєння інвестиційних ресурсів у сфері торгівлі Львівської області за період 2008-2012 рр. (табл.).

З показників наведеної табл. ми бачимо, що за період 2008-2012 рр. характерним є негативна тенденція до зменшення капіталовкладень в основні засоби торговельних підприємств. Особливо критична ситуація спостерігається у сфері роздрібно-ї торгівлі, а саме у 2011 р. розмір інвестицій основних засобів становив 216,5 млн грн, тоді як у 2008 р. – 746 млн грн, у 2009 році – 562 млн грн, у 2010 році – 366,6 млн грн. Значна тенденція у сфе-